

RAZSTAVA

Barok, čas razcveta slovenskega umetnika

Razstava Barok v Sloveniji, ki so jo pretekli teden odprli v Narodnem muzeju in bo na ogled do začetka decembra, je tretji del posvečanja temu zanimivemu zgodovinskem obdobju, ki zajema 17. in 18. stoletje. V začetku aprila sta se že odprli razstavi v Narodni galeriji in Mestnem muzeju Ljubljana – prva se posveča baročnemu slikarstvu in kiparstvu, druga freskam – zdaj pa se jima je v Narodnem muzeju pridružila še tretja, ki predstavlja arhitekturo in uporabno umetnost.

✂ Tanja Lesničar - Pučko

Kar šestdeset let je minilo, odkar smo imeli v Sloveniji zadnjo veliko razstavo o baroku, v tem času pa so bili, kot je povedala direktorica Narodnega muzeja **Mateja Kos Zabel**, muzejski predmeti deležni temeljitih raziskav in so dobili status prvovrstnega zgodovinskega vira: »Potreben je bil cel konzorcij sodelujočih ustanov, saj je svet predmetov težko prebrati, za to moraš imeti posebna znanja, ni dovolj, da znaš brati gotico, da poznaš okoliščine, za preučevanje predmetov moraš imeti še druga znanja, na voljo so številni novi pristopi. Predmeti pa so izjemno pomembni za ustvarjanje zgodb o preteklosti, pa tudi za razumevanje sedanjosti in prihodnosti.«

Razstava skozi predmete dejansko govori o mnogih stvareh, od načina življenja premožnejših slojev in njihovih navad do stanovanjske opreme, oblačil. In vse to je vplivalo na razvoj naše kulture, nacionalne zavesti in pripadnosti, pojasnjuje direktorica. »Pojem uporabna umetnost združuje dva

segmenta: prvi zajema predmete, ki jih obrtnik izdelava od zasnove do končnega izdelka, drugi pa je industrijsko oblikovanje, to so izdelki, ki jih nekdo načrtuje in jih potem izdelajo strojno. 18. stoletje je že stoletje industrijske revolucije, tudi pri nas so že delovale velike manufakture in tovarne, ki so izdelovale izdelke, tudi za vojno.«

Dobrodejni tuji vplivi

Zora Žbontar, vodja projekta, je pojasnila, da je nastajal več kot eno leto, pri tem pa so sodelovali s številnimi raziskovalnimi institucijami in različnimi muzejskimi in galerijskimi ustanovami. Idejni vodja projekta je profesor **Matej Klemenčič** z oddelka za umetnostno zgodovino ljubljanske filozofske fakultete: »Raziskovali smo provenienco, naročnike, avtorstvo predmetov, se spraševali, kdo so bili ti mojstri, ki so izdelovali opremo; predstavljamo tudi Žigo Zoisa, ki je imel v Ljubljani svojo tovarno keramike.«

Razstava je razdeljena na dva sklopa in osvetljuje posvetno in sakralno dediščino ter vsakdanje življenje v 17. in 18. stoletju. Omogoča nam vpogled v verske, družbene in umetnostne

Razstava skozi predmete dejansko govori o mnogih stvareh, od načina življenja premožnejših slojev in njihovih navad do stanovanjske opreme, oblačil. STA

tokove tistega časa. Barok je namreč eno od obdobj, pojasni Žbontar, ko se v umetnosti zgodi razcvet umetnika: »Tudi plemiški naročniki so bili zelo izobraženi, veliko so potovali in zato so se tudi v našem prostoru prepletali vplivi iz različnih predelov Evrope.«

Primer: uršulinska cerkev

Arhitekt **Miloš Kosec** je predstavil še dopolnjujočo razstavo v grajski kapeli na fužinskem gradu. Da Akademija za arhitekturo in oblikovanje s svojimi arhivi sodeluje na tej razstavi, kaže na dolgo tradicijo razumevanja baroka kot enega izmed temeljev avtohtone oziroma nove slovenske umetnosti in še posebej arhitekture v 20. stoletju, je prepričan Kosec.

Razstava v Fužinah temelji na dveh tekstih, ki sta ju napisala Jože Plečnik in Edvard Ravnikar: »Če je Ravnikar poleg svojega arhitekturnega delo-

Raziskovali smo provenienco, naročnike, avtorstvo predmetov, se spraševali, kdo so bili ti mojstri, ki so izdelovali opremo; predstavljamo tudi Žigo Zoisa, ki je imel v Ljubljani svojo tovarno keramike.

Matej Klemenčič,
oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofske fakultete Univerze
v Ljubljani

vanja znan tudi kot pisec in teoretik arhitekture, Plečnika običajno ne razstavljamo skozi besedo, ampak skozi njegove kreacije. A ohranila sta se dva izjemno zanimiva dokumenta, v katerih se oba ukvarjata z ljubljansko uršulinsko cerkvijo. Ta cerkev je spomenik,

ki je bil morda že od izgradnje naprej, definitivno pa od 19. stoletja prepoznani kot izjemno kvaliteten, pa obenem netipičen spomenik baroka, kot nekaj, kar je izjemno v zgodbi ljubljanskega baroka, ko je Ljubljana morda prvič po dolgem času postala tudi pomembnejši regionalni umetniški center. Zato je bil ljubljanski barok izziv umetnikom in arhitektom, ki so poskušali ustvariti slovensko arhitekturo.«

Plečnik je tako v svojem pismu v nasprotju z njegovimi drugimi javnimi pozivi, da je treba dediščino radikalno spremeniti, da bi se ohranila, pozval k popolni ohranitvi uršulinskega samostana z vrtom vred. Tudi Ravnikarjev tekst se posveča uršulinskemu samostanu, le da on v svojem branju tega spomenika najde utemeljitev za svoj projekt modernizma, ki bi bil avtohton in obenem odprt svet. In je zato žrtvoval uršulinski vrt. ✕

Ambicija in iluzija

Narodni muzej se je ob pripravah na razstavo povezal tudi z graškim muzejem Joanneum, ta pa je na ploščad Metelkove postavil enega izmed treh paviljonov z naslovom *Ambicija & iluzija*, ki so bili najprej predstavljeni na avstrijski razstavi Steiermark Schau 2025.

Marko Mele, direktor muzeja Joanneum, je pojasnil, da se paviljoni tematsko navezujejo na baročno obdobje in na graški grad Eggenberg, ki so ga začeli graditi pred 400 leti, tematizira pa vez med preteklostjo in sedanjostjo, ki ju povezuje v dialog.